

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ: «ΑΜΑΕ» = ΑΝΥΣΤΕΡΟΒΟΥΛΗ ΑΓΑΠΗ

Ζούμε μέσα σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο Κόσμο. Σοβαρότερη διαρκής απειλή είναι η **μεταβλητότητα** του ανθρώπινου γένους. Οι άνθρωποι, λόγω επιθυμιών, απαιτήσεων και επιδράσεων μάς προκαλούν τις περισσότερες και μεγαλύτερες δυσχέρειες. Εάν δεν καταφέρουμε να ανακτήσουμε και διατηρήσουμε την **εσωτερική μας τάξη** μάς καταλαμβάνει ο φόβος και το ανεξέλεγκτο στρες που τον συνοδεύει. Μόνον όταν ξαναβρούμε την εσωτερική αρμονία, νιώθουμε ευτυχείς.

Τα βιώματα της πρώιμης παιδικής ηλικίας είναι χαραγμένα στον εγκέφαλο. Στον άνθρωπο η αποτύπωση αναβαθμίζεται σε **σχέση, δεσμό και αξία**. Ο **ισχυρότερος δεσμός** είναι πάντα ο **δεσμός με τη μητέρα**. Ο **πατέρας** στη συνέχεια, όπως και τα αδέρφια και όλη η οικογένεια και οι συγγενείς και τα μέλη της κοινωνίας με κοινή κουλτούρα και **ηθική**.

Η απόκτηση **εξουσίας και πλούτου** ή αντίστοιχων συμβόλων εξουσίας θεωρείται σήμερα το βασικό είδος **συνδεδετικής κοινωνικής ουσίας**. Αποδείχτηκε, όμως, δρόμος **χωρίς διέξοδο**, γιατί αναπτύσσει τον **ανταγωνισμό, τις έχθρες και τα μίσση**. Πάντοτε υπάρχουν μέλη της κοινωνίας, που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και επιδιώκουν την ανατροπή, την οποία φοβούνται οι κατέχοντες.

Επίσης, πολλοί αντιμετωπίζουν τον φόβο με την **απόκτηση «γνώσεων»**. Η κοινωνία μας είναι κατακλυσμένη από μια ανεξέλεγκτη καταιγίδα πληροφοριών. **«Η γνώση χάθηκε μέσα στις πληροφορίες και η σοφία χάθηκε μέσα στις γνώσεις»**. Οι πιο κρίσιμες, οικονομικής και τεχνικής φύσης, γνώσεις είναι **κλειδαμπαρωμένες σε «τράπεζες» και τις διαχειρίζονται, συνήθως, κλειστά κυκλώματα, ενώ τα ευρύτατα κοινωνικά στρώματα είναι ελλειπέστατα ενημερωμένα**.

Η αλλοίωση έχει εμφοιλοχωρήσει και στα **κοινωνικά δίκτυα**. Οι ομαδοποιήσεις (**οριακοί κύκλοι**) γίνονται με βασικό κριτήριο το **ατομικό συμφέρον** των μελών της ομάδας και αγνοείται το **γενικό συμφέρον**, από το οποίο επηρεάζεται και το ατομικό. Οι **κλειστές ομαδοποιήσεις** συσπειρώνουν τα μέλη τους, αλλά αναπτύσσουν την **εχθρική αντιπαλότητα** με τις άλλες ομάδες με συνέπεια να προκαλούνται **χαοτικές κοινωνικές καταστάσεις**.

Κοντολογίς, έχουμε βρει τον πιο σίγουρο δρόμο για να διακυβεύσουμε όλα εκείνα που συνιστούν την **ανθρώπινή μας υπόσταση**. Ζούμε σε ένα άλλο είδος **«ζούγκλας»**. Οι ειδικοί παιανίζουν το θριαμβικό εμβατήριο και η διασπασμένη κοινωνία βαδίζει προς έναν **δρόμο ανταγωνισμού**, χωρίς προηγούμενο, με πορεία προς τα μίσση, τον φόβο και τη δυστυχία των μελών της. Αυτή την πορεία την ονομάζουμε **πρόοδο!** λόγω υπερπαραγωγής αγαθών και πλούτου, αλλά όντως ζούμε σε μια πραγματικότητα, όπου ισχύει: το **«όλοι εναντίον όλων»**. Η **παλαιά στρατηγική της φυσικής επιλογής** στο μεγαλείο της. Από τον Κάρολο Δαρβίνο είχε υιοθετηθεί η αντίληψη ότι ο **ανταγωνισμός** συνιστά την **καθοριστική κινητήρια δύναμη** για περαιτέρω εξέλιξη όλων των μορφών ζωής, που επιτρέπει μόνον στα δυνατότερα και τα καλύτερα προσαρμοσμένα άτομα ενός είδους να **επιβιώσουν**.

Η επιστήμη της βιολογίας του 21 αιώνα, ευτυχώς, έχει φέρει απέναντι στην τόσο εκτενώς διευρυμένη διασπαστική **δύναμη του ανταγωνισμού** μια συμπληρωματική δύναμη, που είναι υπεύθυνη για τη **συνοχή** κάθε ζωντανού οργανισμού. Την **συναισθηματική εγγύτητα** (συναισθηματική νοημοσύνη), την οποία και ο ίδιος ο Δαρβίνος είχε διαισθανθεί. Η δύναμη αυτή αναδύεται από την αριστοποίηση της **αλτρουιστικής, συντροφικής συμπεριφοράς**. Συνιστά τη **σεξουαλική επιλογή**, που ενώνει το **ξευγάρι των ανθρώπων**. Ο καθένας **επιλέγει το ταίρι του με στοιχεία ομορφιάς, γλυκύτητας, τρυφερότητας και αμοιβαίας αγάπης**. Ήτοι ξαναβρέθηκε αυτό το βίωμα που είχε μέσα του ο Οδυσσέας, ο οποίος αγαπούσε την **Ιθάκη**.

του και την Πηνελόπη του. Όπου σταματούσε και κινδύνευε να πέσει σε πειρασμό να μένει εκεί, ξυπνούσε και πάλι μέσα του το παλιό αίσθημα και τον πίεζε να ξαναγυρίσει σπίτι του, όπου τον έκανε να ξεχνάει όλες τις ταλαιπωρίες του ταξιδιού. Ο Όμηρος έβαλε τότε την Παλλάδα Αθηνά (Θεά της Σοφίας) αυτοπροσώπως να τού ψιθυρίσει στο αυτί: **«και στο μέλλον να έχεις πάντα ειρήνη»!**

Τα κύτταρα ενός πολυκύτταρου οργανισμού, όπως και η ανθρώπινη κοινωνία, λειτουργούν, εν πολλοίς, με τον ίδιο τρόπο. Μια ανώτερη μορφή ζωής αναδύεται, εντελώς διαφορετική από τις εσωτερικές διεργασίες των μεμονωμένων κυττάρων. Τέτοιες αναδύσεις είναι: ο πολιτισμός, το πνεύμα, η συλλογική μνήμη και συνείδηση, η αγάπη ακόμη και το πιο απίθανο, η ζωή η ίδια. Ζούμε μέσα σε έναν Κόσμο, όπου όλα δεν είναι, όπως θα έπρεπε να είναι. Αυτός, όμως, είναι ο μοναδικός κόσμος που έχουμε! Οι άνθρωποι έφτιαξαν έτσι τον κόσμο και πρώτα εμείς πρέπει να αλλάξουμε, εάν θέλουμε κάτι καλύτερο. Και μπορούμε να αλλάξουμε μόνον αλλάζοντας τον τρόπο αλληλεπίδρασης με τους συνανθρώπους μας. Δεν είναι δυνατόν να πετύχει ο άνθρωπος κάτι μη ανθρώπινο. Κάτι που δεν είναι, δηλαδή, μέσα στα όριά του. Η αντιπαλότητα, η ανταγωνιστικότητα, ο φόβος, τα μίσση και τόσα άλλα χαρακτηριστικά ανήκουν στη φύση του ανθρώπου, γιατί αναδύονται από εγγενείς ανάγκες του!

Δεν είναι δυνατόν να ζήσει άνθρωπος χωρίς να έχει επίγνωση του φόβου, τη θλίψη, την όρεξη τού νέου, την επιτυχία για ευτυχία! Αρκεί μόνον να τα ελέγχει και να τα διατηρεί στο κρίσιμο εκείνο σημείο που του δίνουν δύναμη, πείσμα και θάρρος για ενέργεια και δράση: στα ανθρώπινα μέτρα. Η ευγενής άμιλλα είναι η ψυχή της προόδου. Ο αθέμιτος ανταγωνισμός είναι καταστροφικός, γιατί συνιστά υπερβολή. Κάθε υπερβολή είναι κάκιστη και βλαβερή και επικίνδυνη. Και η απόλυτη ισότητα, η απόλυτη ελευθερία, χωρίς αδελφοσύνη, που αποδέχεται σε ανθρώπινο βαθμό την πραότητα καταλύουν την κοινωνία. Μόνον οι σοφοί, οι άγιοι και ο Θεός δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα και διλήμματα. Αλλά στην εποχή μας δεν ευδοκιμούν παρά ελάχιστοι φιλόσοφοι.

Μπορούμε, όμως, να δημιουργήσουμε ανθρώπινες συνθήκες με τη διεύρυνση της θαλπωρής και ασφάλειας, που νιώθει το νεογέννητο στην αγκαλιά της μάνας του. Να αναπτύξουμε συνθήκες τέτοιες, όπου ο καθένας να νιώθει ότι ανήκει σε ένα σύνολο, στο οποίο θέλει, και εκείνο τον θέλει ως μέλος του. Αυτό είναι ανθρωπίνως εφικτό. Στα ιαπωνικά λέγεται *amae*! Που σημαίνει την ανυστερόβουλη, π.χ. τη μητρική αγάπη! Υπάρχουν λαοί που το έχουν πετύχει και μάλιστα θαυματοουργούν στο παγκόσμιο σκηνικό και όχι πάντα λόγω μεγέθους, αλλά λόγω της ανθρώπινης ποιότητας, που επιτυγχάνεται με την ολιστική παιδεία, την αγωγή και κουλτούρα.

Για να γίνουμε καλύτερα αντιληπτοί θα αναφέρουμε ένα παράδειγμα. Πολλοί ειδικοί συμφωνούν ότι το «**Ιαπωνικό Θαύμα**», όπως ονομάστηκε η οικονομική και γενικότερη ανάπτυξη της Ιαπωνίας, δεν οφείλεται στο γόνιμο έδαφος της Χώρας, ούτε στους φυσικούς πόρους, ούτε στη Θέση της. Κυρίως και κατά βάση οφείλεται στο **έμφυχο υλικό της, στους κατοίκους της**. Οφείλεται στην παραδοσιακή αντίληψη, που απορρέει από την αντίστοιχη κουλτούρα των Ιαπώνων να θεωρούν από πλευράς προτεραιότητας πρώτο το καθήκον προς την Κοινωνία και ύστερα το προσωπικό συμφέρον. Πράγματι είναι καταπληκτική η αφοσίωση των ατόμων στην έννοια του συνόλου, είτε αυτή εκφράζεται ως **οικογένεια** είτε ως **Πατρίδα** είτε απλά ως **Ομάδα εργασίας**. Πρώτα οι πολλοί και μετά τα πρόσωπα.

Μάλιστα έχουν και μια μοναδική λέξη που αντίστοιχα εκφράζει μια μοναδική έννοια μονολεκτικά. [προσωπικά δεν γνωρίζουμε σε δυτικές γλώσσες, ούτε φυσικά και στην πλουσιότετη Ελληνική) αντίστοιχη λέξη. Αυτό δε σημαίνει ότι εμείς δεν αντιλαμβανόμαστε την έννοια, αλλά δεν είχαμε τη ανάγκη να εκφραστούμε μονολεκτικά και αυτό δεν είναι απλά τυχαίο.

Αναφερόμαστε στη λέξη **amae**, η οποία σημαίνει **το υπέροχο γλυκύτατο συναίσθημα, που νοιώθει κάποιος, όταν τον δεχθούν σε μια ομάδα στην οποία θέλει να ανήκει και εκείνος διακαώς**. Δεν μιλάμε για απλώς τη βασική ανάγκη του ανθρώπου να ανήκει σε κάποιο σύνολο, που χαρακτηρίζει κάθε άνθρωπο και η οποία απορρέει κυρίως από λόγους ασφάλειας και συνεργασίας για αντιμετώπιση εξωτερικών κινδύνων. Και αυτή η μορφή του «ανήκειν» είναι σημαντική, καθόσον πολλαπλασιάζει κατά πολύ τις ατομικές δυνατότητες. Αλλά δεν είναι βέβαιο ότι η συνοχή θα υπάρξει και μετά από την άρση της εξωτερικής δύναμης-απειλής. Συνήθως οι συσπειρώσεις που γίνονται για αντιμετώπιση εξωτερικών απειλών διαρκούν όσο και η διάρκεια της απειλής, στη συνέχεια ακολουθεί χαλάρωση μέχρι και διάλυση.

Μόνον οι συσπειρώσεις που στηρίζονται **σε αμοιβαία επιθυμία**, χωρίς άλλες σκοπιμότητες έχουν **δημιουργικό χαρακτήρα και διαρκούν πολύ**. Μόνον όταν ο δεσμός είναι αρραγής σε κάθε δυσκολία, μόνον τότε μπορούμε να μιλάμε για την έννοια του **amae**. Για να γίνει καλύτερα αντιληπτό το νόημα του **amae** πρέπει να δούμε το τι εκφράζει το αντίστοιχο **ιδεόγραμμα** στην Ιαπωνική γλώσσα. Το ιδεόγραμμα του **amae** εκφράζει την **μητέρα που κρατάει στην αγκαλιά της το μωρό της**. Είναι η κορυφαία στιγμή ουσιαστικής **ταύτισης των δύο προσώπων σε ένα αρραγές σύνολο**. Η **μητέρα κρατάει σφιχτά στην αγκαλιά της ό,τι πολυτιμότερο έχει στη ζωή της και το μωρό νοιώθει όλη την έκφραση της ασφάλειας, της στοργής και της αγάπης όλου του Κόσμου**. Αυτός είναι και ο πρώτιστος ανιδιοτελής δεσμός των ανθρώπων, ο οποίος εναρμονίζει σε άριστο μέτρο (χρυσή αναλογία), τις αξίες της αλήθειας, της ηθικής συνείδησης και του κάλλους! Αυτό το συναίσθημα εκφράζει το **amae**.

Πραγματικά δεν υπάρχει **ωραιότερο και ποιητικότερο συναίσθημα από αυτό**. Τι μεγαλύτερο να αισθάνεται κάποιος ότι το σύνολο στο οποίο ανήκει τον θέλει και εκείνο, όσο το επιθυμεί και ο ίδιος! Δεν υπάρχει **γονιμότερο συναίσθημα** από εκείνο που νοιώθει κάποιος, όταν βρίσκεται ανάμεσα σε φίλους, συνανθρώπους και συνεργάτες, **που τον θέλουν και επιζητούν το να είναι μαζί τους**. Η παράσταση είναι απόλυτα συμβολική. Μπορεί να λάβει οποιοδήποτε περιεχόμενο. Την έννοια της **μητέρας** μπορεί να πάρει η **οικογένεια, η κοινωνία, το έθνος, η Πατρίδα** και ούτω καθεξής. **Πάντοτε η μητέρα χαρακτηρίζεται για τη μεγαθυμία της για το παιδί της, αλλά και το παιδί νοιώθει τη μεγαλύτερη ασφάλεια και στοργή μέσα στην αγκαλιά της μητέρας**.

Αυτή είναι η βάση των σχέσεων και δεσμών σαν ένα όλο. Βεβαίως, αυτό θα έλεγε κανείς στην ιδανική μορφή των σχέσεων. Αυτό όμως πρέπει να είναι **και ο σκοπός του συνανήκειν**. Η τέλεια και ιδανική σχέση που πρέπει να επιδιώκεται για κάθε σύνολο. Αυτό είναι και το γενικότερο πνεύμα που ανέδειξε την Ιαπωνία σε Οικονομική Υπερδύναμη. Και άλλοι λαοί, όμως, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις δείχνουν τέτοιο πνεύμα συνύπαρξης. Όπως η Γερμανία κατά τη φάση της δικής της ανασυγκρότησης μετά την ήττα της στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Και η Ελλάδα μας αρκετές φορές, όταν χρειάστηκε, έδειξε **αξιοθαύμαστη σύμπνοια και αυτοθυσία**. Όλοι οι αγώνες, πλην των εμφυλίων συρράξεων, είχαν θαυμάσια αποτελέσματα ακριβώς όταν υπήρχε αλληλοκατανόηση και όχι εγωτισμός και διχόνοια.

Το μπορούμε και εμείς. Αρκεί να μη φθάνουμε πάντα στα άκρα. Στη διχοστασία. «Το δικό μου και όχι το δικό σου». Στον **αυτοκαταστροφικό ανταγωνισμό και το μίσος**. Μπορούμε με **ανθρωπιστική (ολιστική) παιδεία** να καλλιεργήσουμε τις ήπιες ανθρώπινες **αρετές: πραότητα, ηπιότητα, αφοσίωση, δέσιμο, στοργή, συμπάθεια, πόθο, έρωτα, φιλία και τελικά την αγάπη**.

Κοντολογίς: Γνωρίζουμε όλα σχεδόν που έχουμε ανάγκη να γνωρίζουμε. Φθάσαμε στο φεγγάρι. Φτιάξαμε βόμβες που καταστρέφουν τον Πλανήτη μας, όχι μία αλλά πολλές φορές. Επικοινωνούμε άμεσα με όλους τους κατοίκους της Γης. Ξέρουμε ακόμη το πως δημιουργήθηκε η ζωή και επεμβαίνουμε ακόμη σε αυτή. Αλλά δεν έχουμε ασχοληθεί, δεν γνωρίζουμε ούτε την αξία της, ούτε την ουσία της και το χειρότερο δεν πιστεύουμε καν στην **ανθρώπινη αγάπη** ούτε στη δύναμή της για επίτευξη κοινωνικής συνοχής. Γι' αυτό δεν την έχουμε εντάξει στις αρετές μας!

Η αγάπη συνιστά την ύπατη δύναμη συνοχής της ζωής μας και έχει ταυτισθεί, ορθότατα, με τον Θεό. Κατά κανόνα αναγνωρίζουμε την ανεκτίμητη αξία της από την «απουσία» της! Όταν την έχουμε χάσει τότε τη λαχταρούμε περισσότερο!

Ως ολότητα η αγάπη είναι ασύλληπτη από τον ανθρώπινο νου, αλλά η ψυχή, όταν την απαντήσει, την αναγνωρίζει αμέσως και πλημμυρίζει από ολβιότητα.

Οι Αγίες Μέρες των Παθών και της Ανάστασης του Θεανθρώπου συνιστούν μοναδική ευκαιρία να ενθυμηθούμε το βαθύτερο νόημα τη ενανθρώπισης και να αναζητήσουμε τον Άνθρωπο. αλλά και τον συνάνθρωπο!

Καλλιέργεια, λοιπόν, των ήπιων αρετών, τουτέστιν Ολιστική Παιδεία μέχρι να φθάσουμε στην ανυστερόβουλη Αγάπη!

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ

Δημήτρης Κ. Μπάκας

15 Απρ. 2025